

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Udsigt over Verdens-Krøniken fornemmelig i det Lutherske Tidsrum

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 497. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1817_309A-txt-shoot-idm11664.pdf (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Da man nu saaledes havde faaet Hul paa Dogmatiken, og taget sig den Frihed selv at spille Djævel, gik det naturligviis lystig, og det var aldeles i sin Orden, at man læste Bibelen saaledes, som Fanden altid skal have havt for Skik; thi man var jo indtraadt i hans Pligter og Rettigheder. Strax efter den Hubertsburger Fred *1764. fremtraadte Johan Bernhard Basedov med sine indtagende Forslag om at give Bibelen Afskeed og følge Naturen, som han, og uagtet Theologerne ei fandt for godt, saaledes at bryde over 498Tvert, og forargedes lidt over hans gale Snak og vilde Væsen, saa var det dog klart, at man, i det Hele, ønskede sine Børn hans liberale Grundsætninger, hvorfor han og lige indtil denne Dag velsignes i Pædagogikens Annaler, som dens vel lidt revolutionære, men dog oplyste og fritænkende Reformator. Tellers dogmatiske Lærebog,*1764. som blev forbudet i de kursachsiske Lande, var, tilligemed hans Ordbog, et stort Skridt til Oplysning, og Semlers Angreb paa den bibelske Canon *1771. var saa godt som afgjørende; thi han opstillede nu den ganske moersomme Grundsætning, at de bibelske Skrifter og Lærdømmes Guddommelighed beroede paa, *hvorvidt* man fandt dem almeennyttige, og tjenlige til sin moralske Forbedring, hvilket man vel maa sige, var at sætte Bibelen en Voxnæse paa. Vel fandt de fleste af slige Nyheder ei synderligt Bifald hos Ernesti og Michaelis, ja heftig Modstand, især af den lærde Schmidt i Vittenberg, men deels er det naturligt, at de der talde af Verden bleve hørde, og deels havde det ingen Klem med Forsvaret, fordi Forsvarerne enten selv haltedede, eller vilde tilligemed Bibelen forsvare hver Tøddel i Symbolerne, og de forrige Lærebøger; thi i begge Tilfælde gav man selv Fienden Vaaben i Haand. Naar Stemningen var saa antichristelig, som Følgen lærde, vilde rigtig nok selv det bedste Forsvar ikke hjulpet stort; thi naar Folk ønske at befries fra Bibelens Aag, da er det ikke deres 499Sag at veie Grundene for og imod, det gjælder kun om Mod og et godt Paaskud, men tungt er det dog, at der i Tydskland ingen Theolog fandtes, som havde Hoved og Hjerte nok til, at sætte sig fast i det Ny Testamente, lade Alt fare og falde, som da ikke af sig selv omringede ham, men saa ikke vige et Haarsbred, og slaae Dommedags Slag med Ordet til Høire og Venstre; det vilde dog i al Fald givet Striden mere Liv, gjort Fornuftens Seier over Ordet mere vanskelig, men, hvis den vandtes, ogsaa mere glimrende, og det maatte dens Præster selv have ønsket, thi nu kan de slet ikke sige, de vandt Seier over Bibelen, men kun over dens haltende Fortolkere. Dog, ikke engang over dem seirede de, og kun Verdens overordenlige Høflighed, og Døden, have de at takke for Skindet deraf; thi Ernesti, Schmidt og Michaelis bleve aldrig gjendrevne, de bleve kun overraabde, og det især eftersom de døde; ja behøvede man ret et klart Vidnesbyrd herom, da har man unægtelig et saadant i Striden om Christi Opstandelse. At hine Dages berømte Theologer selv manglede den levende Troe, og det Aandens usvigelige Vidnesbyrd, som vel maa kaldes det evige Livs Fæstepenge og Ventebrevets Seigl, det er saa vist, at de endog for det Meste nægtede Tilværelsen af Saadant, og vidste ikke andet Kjendemærke paa en levende Troe end et ustraffeligt Levnet, som var saa usikkert, at de enten maatte tilstaae, at et saadant Lev500net kunde føres uden Troe, eller at selv Gudsfor nægttere kunde have en levende Troe. Man seer da let, at deres Troe paa Skriften var fornemmelig en Indrømmelse af dens Sandhed, hvortil de fandt sig bevægede ved udvortes Beviser: ved Spaadomme, Mirakler, og især ved Historiens korte Kraft-Beviis: *Christus er opstanden*. Dette Vidnesbyrd, som, naar det antages, forbinder til at troe Apostlerne paa Ordet, da den Opstandne taler gennem dem, og som ei kan forkastes, uden at gjøre Apostlerne til det Modsatte af hvad deres Skrifter udtrykke, til Bedragere og Taaber, dette Vidnesbyrd var det især som aftvang hver alvorlig Theolog, der ei turde trodse Sandhed, en Ærbødighed for det Ny Testamente, der strakke sig selv til de Udsagn og Lærdomme, han fandt utroelige, og dette Vidnesbyrd blev da nu ogsaa paa det Heftigste anfægtet i de bekjendte Volfenbüttelske Fragmenter.*1777. Er det ikke strængt beviisligt, at disse Fragmenter, som man tillægger den kort forhen afdøde Reimarus i Hamburg, *ikke* ere af Lessing selv, da bør han, som deres Udgiver, have Æren alene, især da det synes som hine Dages, endnu lidt frygtsomme, Oplysnings-*Helte* have regnet det til pias fraudes at fremsætte deres egne Meninger under afdøde Mænds Navne. Dog, Ligemeget, Nok er det, at Jesus i disse Fragmenter fremstilles som en Erke-Skjelm, der stræbde efter den jødiske Krone, men greb fejl, 501spillede saa Helgen paa Korset, og, ved sine Disciples Hjelp, Gjenganger efter Begravelsen. At man forbausedes over den djævelske Ondskab, som her havde ført Pennen, var rimeligt, men at man rustede sig mod det usle Nidskrift, som om det var Tyrkens og Pavens forenede Magt, det beviser, at de Lærdes Tro stod kun paa svage Fødder, og det var ikke deres Skyld, om Sligt ikke skadede den gode Sag mere end deres Forsvar gavnede den; thi alt Sligt skal betragtes og behandles som Smaating, Troen ikkun blæser ad, og bortvifter som Avner. Husker man desuden, at det kun var fire Aar siden, at den vakkre Gotfried Less i Göttingen havde udgivet sit Forsvarskrift for Christendommen, der indeholdt det Bedste man dengang vidste at sige, da maa det synes end mere underligt, at de Løgnbillinger kunde sætte saamange Hoveder og Penne i Bevægelse. Imidlertid, om man end vil regne Götz for slet Intet, som man dog ikke skulde, naar man *her* vil regne Anti-Götz for Noget, og om man, som kan være ganske klogt, vil slaae en Streg over Semlers og Andres Væv, ja, om man endelig, som ikke skader, beskierer Døderleins og Michaelis Bøger, skal man dog nødes til at indrømme, at Fragmenterne fik Skam, og at deres Modstandere stode som Seierherrer, men dog blev Opstandelsen fra denne Dag anseet for en tvivlsom Ting, hvorpaa Man Intet kunde bygge.